

Miroslav

MILOVNÍCI KNÍŽEK

koláže a fotomontáže

Biskupský dvůr, Moravské zemské muzeum v Brně
23. 10. 2012 - 17. 3. 2013

Miroslav
HUPTYCH
a jeho brněnští přátelé

MILOVNÍCI KNÍŽEK
koláže a fotomontáže

CO BY TOMU ŘEKLA MARUŠKA

Ludvík Němec

*(zlomek stejnojmenné biografie Miroslava Huptycha,
podkladu pro oslavný proslov na brněnské vernisáži)*

S Mirkem Huptychem jsem poprvé mluvil, pil a zpíval na podzim roku 1977 na třídením uměleckém mejdanu v Milovech. Stejně jako vojáci Julia Césara vzpomínají na slavné překročení Rubikonu, i mě stále rozechvívá vzpomínka na Huptychovo slavné překročení moravsko-české hranice – a nejen proto, že bylo tak podobné. Po zasněžené pláni pod Sněžným jsme spěchali z Českých Milov na autobus do Milov Moravských, když tu se nám do cesty postavila polozamrzlá říčka Svratka, jež tam tvoří hranici mezi dvěma kontinenty. Dvacetičlenné znavené vojsko se zastavilo a recitovalo báseň Na břehu řeky Svratky; největší básník mezi námi ale poezií pohrdl, galantně uchopil do náruče nejlehčí ženu ze všech přítomných a po pás ve vodě propašoval ten cenný kontraband z Čech na Moravu. Když jsme my ostatní zbabělci přešli po dvacet metrů vzdáleném mostě, Mírek mi tu dívku věnoval jako dar k našemu vznikajícímu přátelství. Jsem rád, že to přátelství i ta dívka mi vydržely dodnes. Na výslovné přání mé ženy (je to táž) to řeknu ještě jasněji: Jsem za to Mirkovi vděčný. Protože jsme všichni z chudých poměrů, náš přítel a milostný mentor Josef Kejha nás naučil, že žena je dárek, kterým přítele nikdy neurazíš. Ony Kejhovy ženy mě všechny opustily, ta od Mirka u nás doma pobývá dodnes.

Nedlouho poté se Mírek Huptych rozhodl pochopit duši a srdce moravského lidu hlouběji. Zvolil klíčové místo i čas – a to mikulovské vinobraní. Tehdy byl ještě Mikulov moravským městem, ne předměstím Vídně a útočištěm Vladimíra Železného, Radka Johna a Davida Kollera – a protože já chodil do Mikulova na gymnázium a současně na střední školu dívčí, vybral si mě za průvodce. Nakonec mi však připadla spíše role bodyguarda. Protože někdy kolem půlnoci se mi zdál Huptych už dostatečně domestikovaný, abych ho nechal v amfiteátru na chvíli samotného. Když jsem se vrátil, byl tento skromný umělec centrem veškerého dění – asi jako tady dnes. Velké pódium mu pro jeho happening nestačilo, jako každý velký tvůrce si vytvořil vlastní prostor: sedl si na velký (a plný) plechový odpadkový koš, poslední stovkou podplatil romského houslistu, aby stál vedle něj a hrál nej-

krásnější moravské cajdáky – a s tímto podkresem přednášel užaslému a stále mohutnějšímu davu svou památnou mikulovskou přednášku číslo jedna. Pokud její teze někdo z vás nezná, připomenu stručně a ostýchavě, že to byla přednáška o škodlivosti onanie. V těch temných dobách bylo toto téma ještě atraktivní, a protože Mírek mluvil zaničeně, procítěně a nahlas, podařilo se mu kolem sebe obtočit hned dvě dlouhé fronty Moravanů, čekajících na klobásy a slivovici. Moravané očividně pokládali Mirkovo vystoupení za vyvrcholení celého kulturního programu, tvořeného Kroky Františka Janečka, Felixem Holzmanem a skupinou Plavci – a zprvu se všichni hrozně smáli. Když však ti vnímavější – ti pod dvě promile – začali chápat, že mladý muž v odpadkovém koši myslí svá slova o zhoubnosti samohany naprosto vážně, že je chce nějaký prahajzl připravit o jedno z mála tehdejších svobodných potěšení, atmosféra v davu zhoustla. Výkřiky, které se začaly ozývat, si ještě ani dnes netroufnu zopakovat. Na poslední chvíli se mi podařilo vytáhnout Mirka z davu živého – a před kopanci jej zachránilo snad jen to, že měl celý zadek oblepen tácky od hořčice...

Nevyprávěl bych tuto nechutnou historku, kdyby nebyla součástí Mirkova zadávacího protokolu pro tento proslov. Doslova mi napsal: „Budu rád, když připomeneš, jak jsem v Mikulově sedě v koši kázal o prospěšnosti onanie...“ A to je druhý důvod, proč jsem překonal svůj stud a hovořím právě o takovýchto ordinérních věcech. To Mirkovo právě citované přesvědčení, že oné památné noci kázal v Mikulově o prospěšnosti samohany – zatímco ve skutečnosti mluvil a křičel – s až bolestnou procítěností – o pravém opaku. O škodlivosti samohany. Svou minulost si nějak falšujeme všichni, to zajímavé není – ale pro budoucí i současné znalce Huptychova díla by možná bylo zajímavé, kdy a proč k tomu přepólování Huptychových hlavních a pohlavních zájmů došlo. „Chudák doktor Freud,“ jak píše Woody Allen. „Jaký ten musel mít osobní život...“ Ale myslím si, že ani doktor Freud by na tuto otázku uspokojivě odpovědět nedokázal – a že právě tento rozpor mezi dvěma protikladnými náhledy na tak důležitou součást našich životů je pro výklad Huptychova díla zřejmě klíčový. Co by tomu řekla Maruška, to by jistě bylo zajímavé, protože Huptychova manželka je (zřejmě z nezbytí) psychoterapeutkou – ale já se coby Huptychův životopisec nesmím pouštět do spekulací a přičiním ještě úplný závěr této historky:

O pár hodin později jsme stáli na liduprázdném mikulovském náměstí a čekali na první ranní autobus. Přistoupily k nám dvě snědé ženy, jež

věru nebyly Moravanky, a jedna z nich řekla Mirkovi:

„Vole, máš tu nějakou byt?“

„Ne,“ řekl Mírek.

„A máš auto?“

„Ne.“

„A máš koberec?“

Mírek se zdvořile a udiveně zeptal, k čemu že koberec.

„Mohli bysme si na něho všichni někde lehnout, vole.“

Mírek řekl, že koberec nemá, ani ten létací, jenž má původ v daleké zemi za Indem, odkud pochází i rod těchto žen.

„My jsme z Poštorné, vole. A máš aspoň dlažební kostku?“

To už zaváňelo násilím, a tak jsem se ujal své role bodyguarda.

„K čemu dlažební kostku?“

„Přece abysme rozmlátili výklad krámu a vzali si ten koberec, vole.“

Bylo to lákavé. Hrozně lákavé. Naše životy se mohly změnit. Ale Mírek pevně odvětil, že nemá ani tu dlažební kostku.

„A co teda vůbec máš, vole?“

Vzpomínám si, jak nad mikulovským Svatým kopečkem začalo svítat; tak tomu bývá ve chvílích, jež vstupují do historie. Mírek Huptych zhluboka pohlédl do temnoty v očích té ženy, ale pak se jeho zrak stočil do slunce. A řekl hlasem pevným a jasným:

„Když já mám jenom ten talent, holky...“

Jsem opravdu rád, že když mu ty dvě sudičky poradily, jak má s tím svým talentem naložit, neoslyšel je...

Ludvík Němec (1957), spisovatel, rozhlasák, licencovaný životopisec Miroslava Huptycha. V mládí pracoval jako novinář a turistický průvodce na hradě Špilberk (specializace: mučírny). Většinu profesního života strávil v brněnském studiu Českého rozhlasu: literární redaktor, redaktor zábavy, ředitel (postupně, na přeskáčku, občas i souběžně). Napsal tučet knih pod svým jménem i pod pseudonymy, přiznává jen román Hra na slepo (1982) a sbírku povídek Já jsem ta tma (1996). Příští rok chce vydat cyklus novel Románky a román Kejkliřka.

ORIGINÁLNÍ KOLÁŽE
Z LET 1984-2004 / *lepené*

◀ (detail) Básniřka, 1993

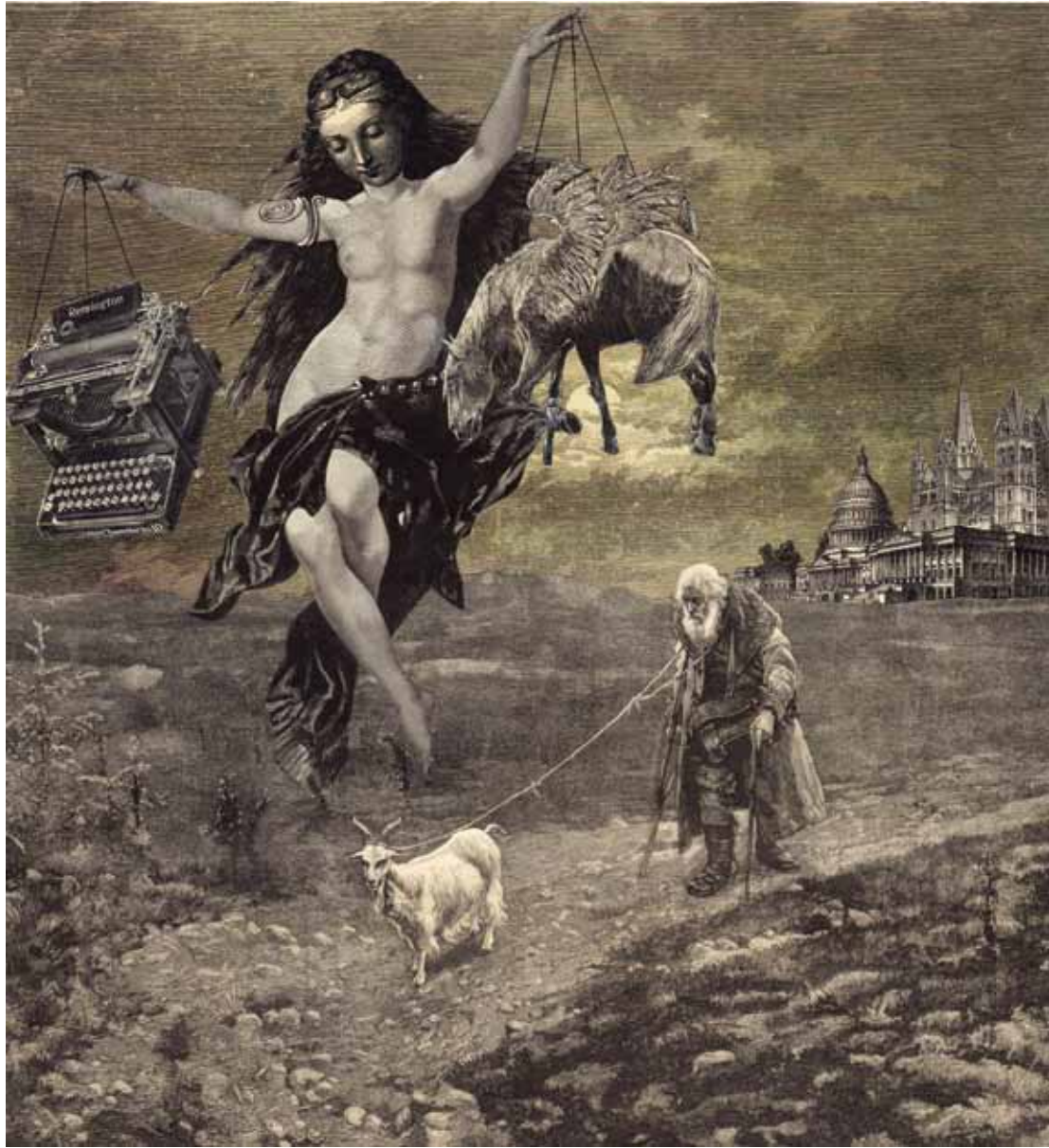
▲ Básník a vejce, 1987

▲ Básníkův opilý koráb, 1992

▲ Názorný přírodopis tajnokřídých, 1988

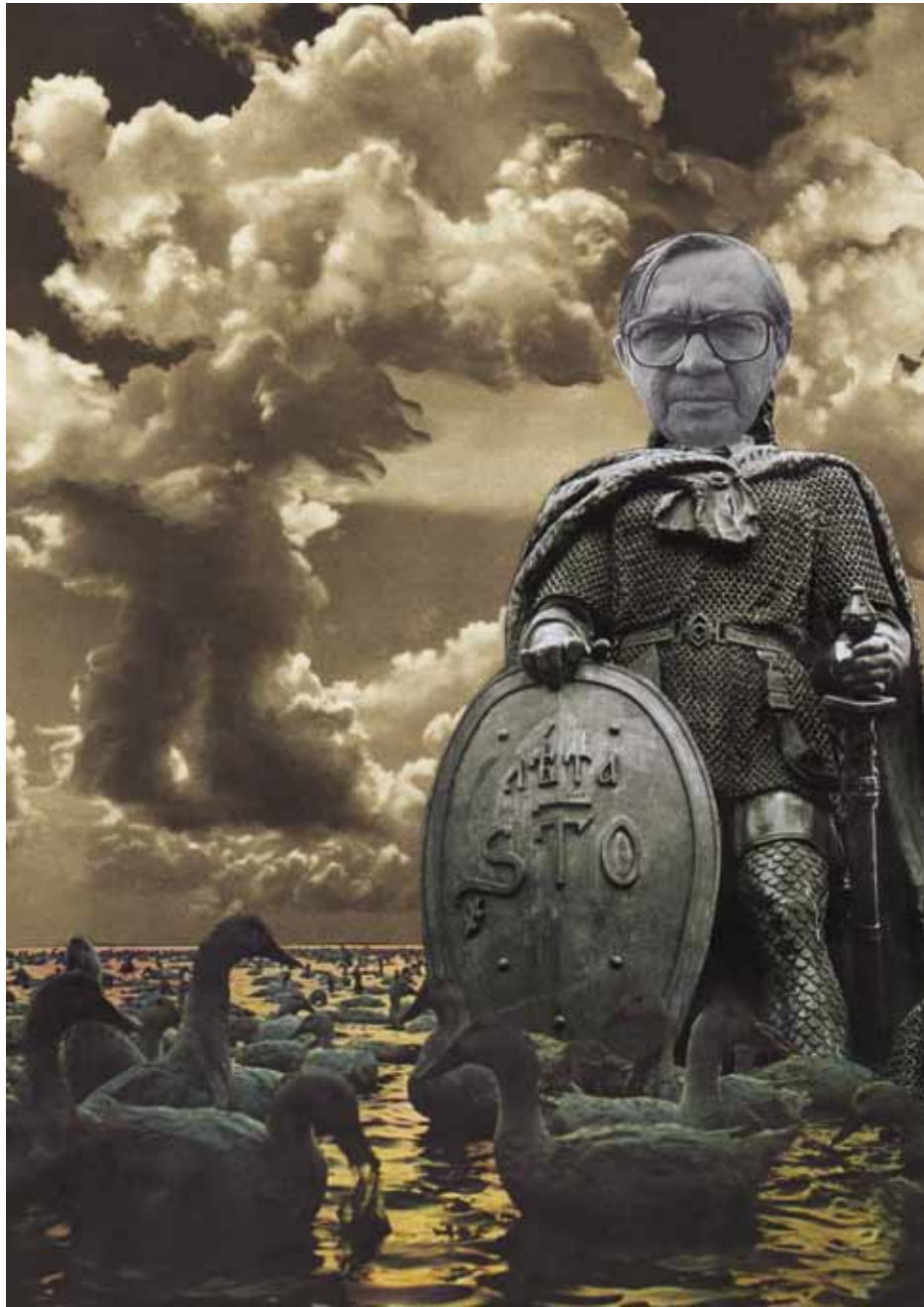

▲ Váhy, 2000

▲ Kozoroh, 2000

◀ Ivan Diviš, 1999

▶ Čtenářská vášeň, 2003

▶ Čtenářka - panna, 2003

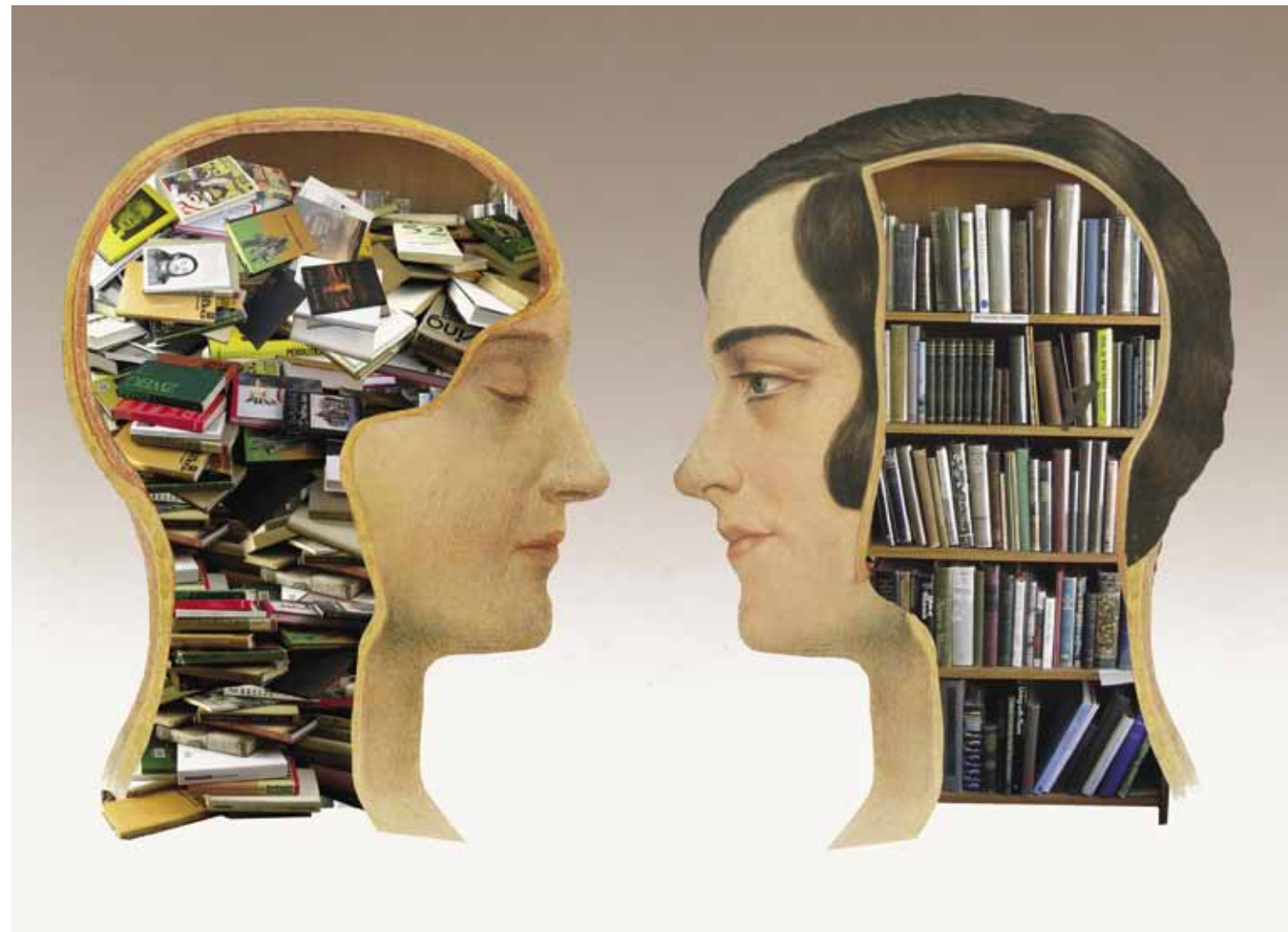
POČÍTAČOVÉ FOTOMONTÁŽE Z LET 2004–2011

◀◀ (detail) Rozestláno

△ Kolik příležitostí má růže. Pocta Janu Skácelovi

△ Dialog

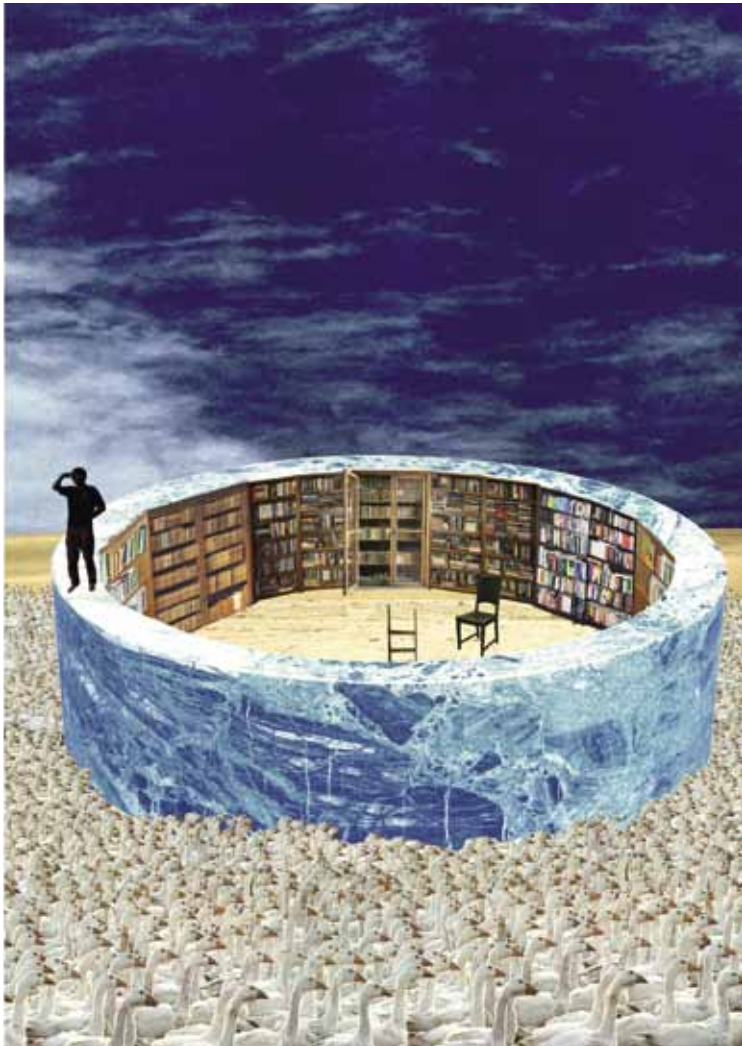

△ Archa knihovníků

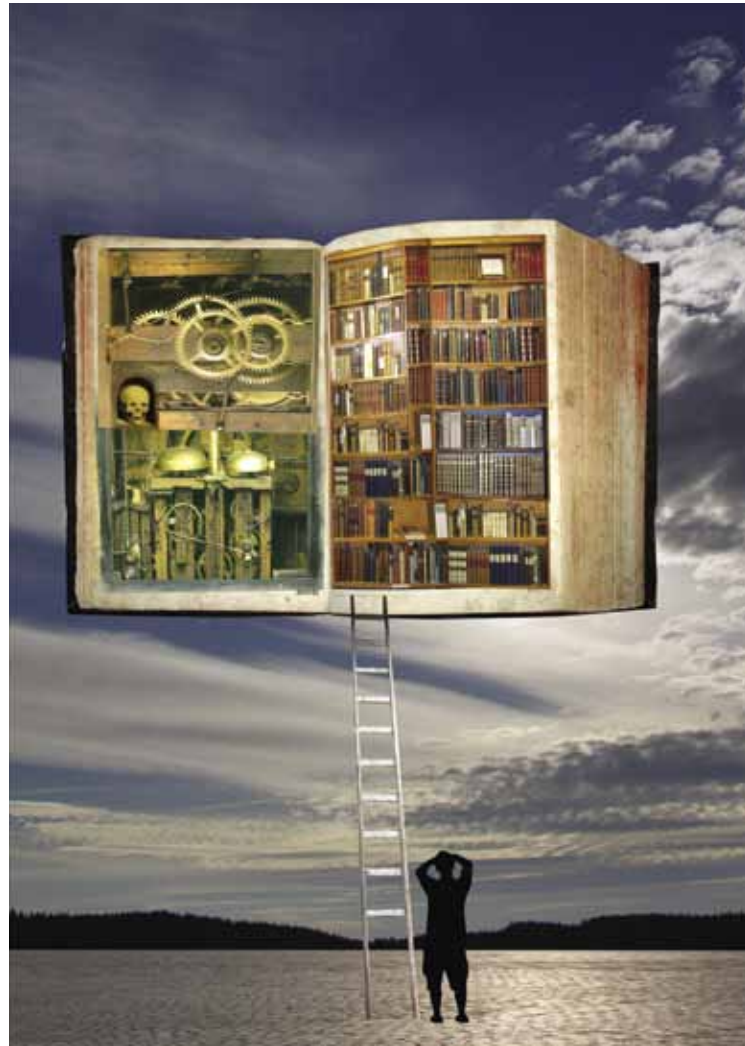

▷ Kohout plaší smrt. Pocta Františku Halasovi

▲ Proti proudu

▲ Čas na čtení

▲ Ztracen v příběhu

▲ Čtenářka

△ Franz Kafka

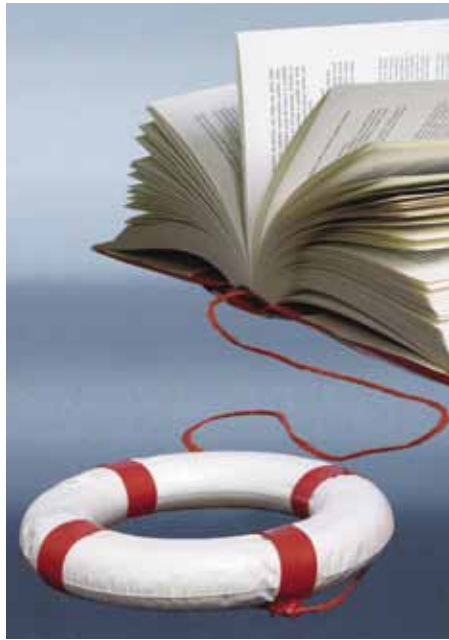

△ Michal Ajvaz

▷ Ludvík Vaculík

△◀◀◀ Možnosti záložky 1

◀◀◀ Možnosti záložky 2

△◀◀ Čtení pro skalní čtenáře

◀◀◀ Výběh slov

△ Mořská kniha

△◀ Literární kritika

◀◀ Zavařeno na zimu

SOUPIS VÝSTAV MILOVNÍCI KNÍŽEK

- ▶ 14. mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy, Praha, 24. 4. – 27. 4. 2008
- ▶ Galerie vily Portheimka, Praha 5, Štefánikova 12, 10. 2. – 1. 3. 2009
- ▶ Mezinárodní setkání spisovatelů v Českém Těšíně, 5. 6. – 7. 6. 2009.
Instalace v Městské knihovně až do konce srpna 2009
- ▶ Literární kavárna knihkupectví Academia, Praha 1, Václavské nám. 34, 3. 9. – 30. 9. 2009
- ▶ Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, 5. 10. – konec října 2009
- ▶ Městská knihovna ve Varnsdorfu, 1. 5. – 31. 5. 2010
- ▶ Knihovna města Plzeň, 1. 12. 2010 – 31. 2. 2011
- ▶ Knihovna města Klatovy, 1. 3. – 30. 5. 2011
- ▶ Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, v rámci festivalu Literární jaro 2011, 27. 4. – 20. 5. 2011
- ▶ Městská knihovna Vsetín, 1. 6. – 15. 9. 2011
- ▶ Obecní knihovna Jaroměřice, 15. 9. – 15. 10. 2011
- ▶ Městská knihovna Vyškov, 13. 10. – 14. 11. 2011
- ▶ Městská knihovna Rosice, 15. 11. – 15. 12. 2011
- ▶ Městská knihovna Jevíčko, výstavní síň – Zámček, 17. 10. – 15. 11. 2011
- ▶ Městská knihovna Velké Opatovice, 16. 11. – 15. 12. 2011
- ▶ Městská knihovna Hustopeče, 2. 1. – 4. 2. 2012
- ▶ Zámecká galerie Uherský Ostroh, 8. 2. – 29. 2. 2012
- ▶ Vědecká knihovna Olomouc, 1. 3. 2012
- ▶ Městská knihovna Dolní Bousov, 24. 4. – 24. 5. 2012

◀ Milovníci knízek

AFORISMY A GREGERIE MIROSLAVA HUPTYCHA

Slova jsou žluté gumové kachničky, s kterými si hrajeme ve vaně tak dlouho, dokud se nad námi nezavře voda

Báseň

Psací stroj je koktavý sluha

Hlava je futrál na mozek

Nechat se unášet fantazií není jako unášet nevěstu, protože fantazie se spíše podobá nevěstce

Do básně se mu vysral čert

Mít všechny slzy, které byly prolity v básních, bylo by v nich možné topit literární kritiky jako kořata

Jazyk je navštívenkou hlavy

Slova, která raději spolkneme, způsobují žaludeční vředy

Ještě než básník stačí shořet jako Fénix, přikvačí nějaký kritik se studenou sprchou a učiní z básníka zmoklou slepici

Musel jsem tu knihu nechat svázat, protože se chovala agresivně

Pokud se srazí svetr v pračce nebo auta na ulici, tak to není lautr nic proti tomu, když se v hlavě srazí myšlenka s nudlí a pak se to vydává za aforismus

Báseň má slzami zalévat pouze květiny na hrobě svého kritika

Fantazie je studnou, kde žábou na prameni je rozum

Když to básníkovi přestane pálit v hlavě, dočkáme se místo slivovice toho, že nás pokecá povídky

Don Quijote se jako první pokusil očkovat větrné mlýny proti vzteklině

Jsou pěvci, kteří se nechají inspirovat kravinci, a hovada se jim za to odvděčí bučením

Opravdový milovník knih vyhledává v antikvariátech knihy s nerozřezanými listy. Takové knihy jsou panny mezi ostatními ohmatanými knihami

Mnoho básníků při hledání vlastní cesty skončí v hospodě

Opravdový dekadentní básník v sobě nachází trdliště, kam se připlouvají rozmnožovat rakve

Kritik v galoších vypadá, jako by se chystal vygumovat nějaký literární směr

Nejhezčí kytice na hrob básníka je zimní strom s havrany v lichém počtu

Jednoho líbá múza a druhého Pegas nabere kopytem do čela. Třetí dostává první i druhou inspiraci na přeskáčku

Pozor na to! Tužka s gumou na konci nám při psaní gumuje myšlenky

Výpravčí by se neměli posilňovat básněmi, protože pak hrozí, že budou posílat vlaky do háje, protože si je budou plést s vlky

Vyškrtat ve tmě celou krabičku sirek a nic nepochopit... To se může stát jenom dobrému básníkovi anebo pořádnému trotlovi

Živý spisovatel je pro čtenáře vždy trochu šidítkem, teprve na mrtvole si čtenářská obrazotvornost přijde na své

Knih je mraveništěm písmenek

Tlustý román je bařtipán, aforismus oproti tomu trpí anorexií

Pronásledovat mraky za to, že prší, je stejně scestné jako honit písmenka do kopce pokaždé, když se básník opije

V knize místo myšlenek je plno myších děr. Kdyby tam byly aspoň ty myši, ale píská tam pouze prázdnota

Metafora je amforou mezi ostatními hrnky bez dušiček

Předmluva je bryndáček knihy

Doslov – Oslov?

Mnoho Pegasů, básníkova smrt

Básník se přeslechl, myslel si, že ho chtějí ověřčit, ale oni ho chtěli pouze vyvenčit

Smrtka s kosou nejraději sklízí vavříny

Byl furt opilý jako motyka, a proto zapomněl, kde svou hřivnu zakopal

Odraz měsíce na hladině jezera se chvěje, protože se obává, že z něj chceme vytlouct metaforu

Spisovatel vypsáný z podoby? Leze po čtyřech s vyplazeným jazykem, očichává rohy a dává pac cizím lidem

Literárními prameny žízeň neuhasíme. A jen absurdní dramatik zahání žízeň tak, že po ní metá prázdné láhve

Jsou dva druhy knih v knihovně. Jedny stojí a druhé leží. Mám-li si vybrat nějakou knihu ke čtení, dávám přednost těm, co ležely, protože jsou odpočaté

Básník, který dlouho suší hubu, stane se sucharem

Když básníkovi ulétnou metafory, zhořknou mu básně

Někteří lidé se narodili k tomu, aby celý život zkoušeli křičet sprostá slova do záchodu s nejasným pocitem, že to patří k vyprazdňování

Srozumitelnost poezie se nedá porovnávat s pekáčem buchet, který je nesrozumitelný už za měsíc

Básníci by měli zalézt někam do korun stromů a ne furt kecat hrobníkovi do práce

Nejjednodušší pravidlo pro umělce je, aby plodil taková jablka, na která má chuť

Předmětem mého pozorování se stal průvan, který mi vzniká v hlavě, kdykoliv otevřu ústa

Mnoho básníků v domnění, že rajtuje Pegase, uštve osla

Z knihy veršů místo záložky čouhalo básnické střevo

Jak to udělat, aby se kritik nažral a Pegas zůstal celý?

Múzou básnířek je satyr

Kolik padajících listů ti přistane na hlavě, tolikrát jsi pasován na básníka podzimu...

Tak jako se uvádí procento alkoholu v nápojích, tak by se mělo u básnických knih uvádět množství melancholie

Řekne-li vám žena, že si našla přítele, jen výjimečně to bude kniha

Některé myšlenky by se ani nedostaly do světa, kdyby kdosi nevykřikoval: Vyženu vám to z hlavy!

Skryté rezervy mozku? – Kolečko navíc!

Heslo kritiků: Po nás potupa!

Do literárního nebe vede cesta přes soukromé peklo

Básnířky nepotřebují křídla – stačí jim koště

Když to jde s básníkem od devíti k pěti, raduje se, že bude mít konečně všech pět pohromadě

Bijte básníky! – kostmi jejich kritiků

Když se konečně dostal ke slovu, ostatní už byli u lizu

Výkon mozku se neměří v koních, ale v koninách

MÁ SETKÁNÍ S OLDŘICHEM MIKULÁŠKEM

Miroslav Huptych

Ludvík Němec mě někdy kolem roku 1980 seznámil s Oldřichem Mikuláškem. Několikrát jsme společně s Ludvíkem a Oldřichem Mikuláškem putovali po brněnských vinárnách. Začínalo se v poledne v kavárně u Očků (u brněnského rozhlasu), pokračovalo po dalších vinárnách a končilo v baru kina Venuše, kde si Oldřich dával na závěr po nespočetných sklenicích vína panáka vodky. Oldřich už tenkrát chodil o francouzských holích, jednou už po půlnoci se s námi loučil dojemně: „A víte co, hoši, já si do těch holí vyvrtám dírky a budu na ně pískat jak Marsyas na fujaru…“

V roce 1983 po letech povolili Oldřichu Mikuláškoví pořad v Praze ve Viole. Pořad měl název *Noční květiny*. Oldřicha přivezl do Prahy jeho „tajemník“ (jak ho O. M. představoval) Zdeněk Drahoš, tenkrát student, který o něm psal diplomovou práci (v devadesátých letech se pak stal ředitelem brněnské televize). Mikulášek se u nás ubytoval, pak jsme jeli na Národní a Oldřich se rozhodl, že po víc jak deseti letech navštíví Klub spisovatelů. Doprovázeli jsme ho se Zdeňkem Drahošem. Když vstoupil do klubu, hned u dveří seděl věčně ožra-lý básník Oldřich Vyhlídal, který vykřikl: „Mikulášek!!! Co ty tady děláš?“ Mikulášek jen mávnul berlí, jako když odhání dotěrný hmyz, a pokračoval v cestě do sálu. Překvapivé bylo, že se k němu skoro nikdo nehlásil, v klubu vysedávali už úplně jiní spisovatelé, než se kterými se znal z dřívějšíka.

Večer v narvané Viole byl nádherný, verše četl Radovan Lukavský (na můj vkus až příliš pateticky), ale Oldřich byl spokojen a publikum též. Při závěrečném potlesku Oldřich Mikulášek povstal od stolu z první řady a kynul francouzskými holemi publiku neustávajícímu v potlesku…

Po pořadu jsme několika taxíky jeli k nám domů, kromě Oldřicha Mi-kuláška řada přátel (Saša Berková, Zdeněk Šimanovský, Zdeněk Lebl, Lubomír Brožek atd.). Mohlo nás tam být kolem patnácti, Oldřich si nechal nalít víno, ochutnal nachystané chlebičky a pak začal zpa-měti recitovat Agogha, krále smutku. *Agogh* je sbírka, kterou napsal začátkem sedmdesátých let a vyšla až na konci let osmdesátých. Re-citoval bez zakolísání hodinu, možná hodinu a půl… Což byl po skoro celodenní konzumaci vína podivuhodný výkon. Všichni přítomní byli naprosto vykolejeni, pro mě to byl jeden z nejsilnějších básnických

zážitků. A nejen pro mě, když jsem přišel do koupelny, seděl tam na okraji vany Luboš Brožek, tekly mu slzy a cedil mezi zuby: „Kurva, to je básník, kam se všichni sereme…“

Ráno se Oldřich Mikulášek oholil, zasedl do křesla a obrátil se k několika nocležníkům právě se probírajícím ze spánku s dotazem: „Co budeme pít?“ Běžel jsem se džbánkem pro pivo, přišla k duhu i láhev citronové vodky, která se víc jak půlroku chladila v lednici… A Oldřich Mikulášek vyprávěl nespočet zajímavostí z literárního života, o Kainarovi, Skácelovi, ale i o Ivanu Skálovi a jiných tehdejších koryfejích u koryta. Odpoledne se po uvadajících diskutérech Oldřich Mikulášek soustrastně rozhlédl a fanfarónsky pravil ke svému tajem-níkovi: „Vidím, Zdeňku, že ti Pražáci nic nevydrží, pojedeme do Brna a po cestě se zastavíme v hospodě U Karlíka, tam když já přijedu, tak přede mnou na stole hned přistanou tři koňaky od Karla…“

Když Oldřich Mikulášek v červenci roku 1985 zemřel, vypravoval jsem se na pohřeb. Překvapilo mě, že to ráno na našem karlínském dvorku, kde jsem se pokoušel pěstovat květiny, vykvetla jediná růže – žlutá. Hned jsem si vzpomněl na verš z Mikuláškovy velebásně *Utrpení starého Werthera*: „…žel živý dost, / abych se mohl sledovat / na závratné dráze k vlastní spalovně / a vlastní popelnici, / ve které by se vyjímala květina / velmi žlutá, řečeno hýřivá – / ale napadne to vůbec někoho?... / a z rána ještě orosené tichem, / říkám, co když umřu, / paní, / zdalipak koupíte žlutou růži na mou rakev…“ I utrlh jsem růži a vezl ji do brněnského krematoria. Stál jsem tam vzadu, vedle mě Ji-řina Salaquardová, a pak mi to přišlo hloupé, chlapovi dávat růži, dal jsem ji Jiřině a ta ji na rakev donesla. Pak mě spolu s Jiřím Pavelkou v nějaké vinárně zasvěcovali do tajů brněnského literárního života a již za tmy dovedli k Mikuláškům, kam jsem byl pozván Zdeňkem Drahošem, který se o Oldřicha staral až do konce. V bytě bylo už jen pár smutečních hostů, paní Věra Mikulášková, která mi říkala, že mě měl Oldřich moc rád a že do mě vkládal velké naděje… Pak tam byl jejich syn s manželkou a Jan Skácel. Též popili moravského vína a zpívali moravské lidové písničky. Byl jsem dojat tím, jak krásně zpívala Mikulášková snacha /Marcela Mikulášková/, navíc byla ještě krásná, a vedle ní básník Jan Skácel naprosto falešně prozpěvoval… Přišlo mi dojemné, že tak velký lyrický básník zpívá falešně v kon-trastu s krásným hlasem půvabné ženy. Jako by sestupoval z básnic-kých nebes… a říkal: „No a co, přece nebudu krásně zpívat na tryzně za kamaráda…“

Mezi zpěvem jsem si s Janem Skácelem povídal, pamatuji se, že jsem mu vykládal, jak na mě silně zapůsobila jeho báseň *Učitel druhé smrti*.

Říkal mi: „Víte, moje žena moc poezii nečte, ale tuhle báseň považuje za jednu z mých nejlepších…“

V roce 2005 jsem dostal od Miloše Voráče z Petrova sbírku básní *Korále okolo hrdla*, kterou napsala Marcela Mikulášková, Mikulášškova snacha. Bezmála do její předčasné smrti o tom, že píše verše, nikdo nevěděl. Prý se rozvedla, začala pít a pak ji našli mrtvou v noční tram-vaji… Měsíc předtím dala sbírku do nakladatelství. Skvělou sbírkou, dělá čest Mikuláškovu jménu. V polovině devadesátých let jsem chystal pro nakladatelství Mla-dá fronta výbor z veršů Oldřicha Mikuláška. Přečetl jsem si znovu kompletně celé jeho dílo. V Národní knihovně mi půjčili do studovny i první Mikuláškovu sbírku *Černý-bílý-ano-ne*, vydanou v roce 1931. V této sbírce je publikovaná podivuhodná báseň *Tanec dervišů*. Udivilo mě, že se v této básni zmiňuje o městě Nagasaki a že je v ní několik indicií, které jako by věštily to, co se stane v roce 1945.

TANEC DERVIŠŮ

Na protkávaném koberci plášť kouzel v úzkém kruhu tak bez hnutí své oči v sloup jak had se znakem brýlí o věrný kordon vojínů tam v zemi hvězd a pruhů Jak umrlčí pečeť své nohy v kříž snad počnou pět pod mrakem sněžných turbanů před bouří bývá klid snad za chvíli už derviš křepčit rytmem kastanět Na protkávaném koberci ples faunů v bílém khaki ne sfingy ani mumie pod hvězdnou šachovnicí ne ach ne ples kostlivců a plachých gejš nad městem Nagasaki Šest párů noh tam umdlévá když náhle tvář všech šesti tvář v klepetech tvář šesti v kleštích šílí plá tvář plá a třeští tvář šesti buben pěstí tlumen v křečích řve vře řve a vřeští To uprostřed jak bohyni nad minarety čnic had obepljal hruď lesních vil pod srdcem život sál až padla mrtva za oběť ta hvězda tanečnic

Překvapilo mě, že si této básně nikdo dříve nevšiml, tuto zajímavost přehlédl i jinak velký znalec Mikuláškova díla Zdeněk Drahoš. Když jsem tu báseň Zdeňkovi a paní Věře Mikuláškové ukazoval, říkala, že o této shodě Oldřich nikdy nemluvil, sbírku vydal ve dvaceti letech a pokládal ji za hřích mládí a podle jejich slov se k ní již nevracel… Paní Věra řekla: „Ale jistě by pravil – Já to už tenkrát věděl…“ Pro mě to je dodnes jeden z důkazů, že cosi je mezi nebem a zemí a že básníci se ve vzácných chvílích umí napojit na „univerzum“…

Miroslav Huptych (1952), básník, aforista, kolážista a artetera-peut. Po vyučení mechanikem v Tesle začal pracovat jako pitevní sanitář v nemocnici Na Bulovce a večerně studovat střední zdra-votnickou školu. Po dostudování působil deset let jako ošetřovatel na Psychiatrické klinice (Ke Karlovu) a poté také bezmála deset let jako terapeut v Krizovém centru RIAPS a na Lince důvěry. Absolvoval pětiletý psychoterapeutický výcvik a v roce 2001 získal bakalářský titul na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v oboru psychologie a arteterapie. V letech 2001–2003 pracoval jako psychoterapeut v komunitě pro léčbu drogově závislých. V roce 2005 založil Institut pro vzdělávání v arteterapii a artefletice, v němž přednáší. Nyní se věnuje literární a výtvarné tvorbě, arteterapeutickým kurzům a je šéfredaktorem časopisu Arteterapie.

Miroslav Huptych je autorem pěti básnických sbírek: Srdcový střelec (1984); Zvěrokruh (1986); Názorný přírodopis tajnokříd-lých (1989); Tarot a trakaře (1997) a Noční linka důvěry (2012). Kromě vlastní tvorby se zabývá i editorskou činností. Z dobové literatury editorsky připravil knihy Černá slepice aneb Kterak se líhne bazalíček, jenž štěstí do domu přináší (Lidové pověrečné texty, čáry, zaříkávadla a magické úkony) a Kdo pije vlčí mlíko aneb Jak se léčilo za starodávna. Léčebné návody, pověrečné léčení, čáry, zaří-kávadla od XIV. století do XIX. století z mnohých knih vybrané. Editoricky se podílel na antologii české poezie 1945–2000 – Pega-sovo poučení; antologii českých aforistů 19.–20. stol. – Nezabolí jazyk od dobrého slova; souboru veršů z pozůstalosti Václava Ryčla – Život je hrozný společník; antologii básnické skupiny Gloret a na publikaci Milovnici knížek (padesát spisovatelů napsalo o kni-hách).

Jako výtvarník ilustroval 42 knih, 130 knižních obálek a 28 nástěn-ných kalendářů, realizoval přes 30 samostatných výstav. Autorské stránky a kontakt: **www.huptych.cz**

KDYBYCH PSALA VZPOMÍNKU

Jiřina Salaquardová

Kdybych psala vzpomínku, Mirku, pak by to bylo například:

- a) Jak jsme šli jednou na Koburku lesem procházkou, na keřích byly ještě zaschlé maliny, křapali jsme všichni o nějakých potížích a Saša Berková zařvala: „Nechte toho, když jste v lese!“
- b) Jak jsme s Tebou a Ludvíkem seděli nad Brnem v Krpoli na stráni a pili víno, prohlíželi Tvoje koláže – a pak někdo z pánů odešel čurat a někdo řekl: „To bylo v e-dur, studovala jsem muzikologii!“
- c) Jak jste s Ludvíkem zazvonili u nás na Lidické a zeptali se pana Salaquardy, jestli může jít Jiřina ven – a šli jsme na hrob Oldřicha Mikuláška, pili tam víno a jemu taky na hrob ulili, jak vítr studeně hnal žluté březové lístky po zemi a cinkalo to jako plíšky (a báli jsme se, že nás tam zavrou přes noc). Když se úplně setmělo, řekl jsi: „Tady někde přece musí mít hrob i Skácel, neříkejte mi kterej, jestli ho najdu….“ Pak jsi šel dokola, a když jsi se zastavil, řekl jsi: „Tady!“ Šel jsi blíž, abys přečetl náhrobek, a zakřičel: „No fakt… tady leží!“ A pak jsme lezli přes hřbitovní zeď, protože nás tam zavřeli…
- d) Jak jsme zase šli jednou s Ludvíkem a Bobem (už nevidícím) z Bellevue a čirou náhodou s námi také šel Oldřich Mikulášek – doprovodili jsme ho na rozjezd autobusu. Byl s nějakou krásnou dívkou. Pohládl mě po hlavě a pravil: „Máš náááadhernou lebku. Klenutou.“ A chtěl, ať mu dám na rozloučenou polibek. Kymácel se na těch berlích, dívka s velkýma očima se na něho dívala obdivně. Já na polibek, že až teda jindy. A Mikulášek: „Tak dobře. Příště. Ale vím, že se na to budeš, potvůrko, šíleně těšit….“ Pak se vyšplhal do autobusu a mával nám i té neznámé. A my jsme s Ludvíkem a Bobem tápali k domovům.
- e) Jak jsme v zimě na Koburku s Janem Skácelem mluvili, pili a povídali. Pak někdo vyšel na noční mráz a překvapeně houkl: „Ty vogo, on je snad komunista, nebo co?“
- f) Jak Jan Skácel v koburské kuchyni po ránu chtěl, abychom mu zazpívali písničku Spánembohem už jdu od vás – a my jsme zpívali a blbli jsme, až u sloky „Neublížil jsem, neublížil jsem žádnému z vás…“ někdo polkl slzu.
- g) Jak jsme s Ludvíkem seděli kdysi dávno na Špilberku, on ještě průvodce v kasematech, a jedli jsme rohlík a sýr a měli sedmičku bílého. Byl bílý den a Ludvík si v náhlé inspiraci půjčil kolo od nějakého kluka a kolmo sjel Špilberk bez brzdění až k hotelu Continental – což je dobrá značka.

- h) Jak jsme spolu seděli na sedátkách v cirkusu v Kyjevě a mluvili jsme o tom, co napíšeme, Ty Názorný přírodopis tajnokřídělých, a napsal jsi ho.
- ch) Jak jsme na Koburku pálili oheň a dívali se nahoru na jiskry: zářily, zářily a mizely, nad nimi hvězdy, a jak Macurův synek chtěl lézt na hromadu klestí a Macura mu řekl: „Ne, něco by se ti stalo.“ A někde už bylo psáno, že se brzo něco stane jemu.
- i) Jak se pan Skácel toho zimního večera opil a letěl potom dlouhou místností v bílém prádle ke své posteli, prostě toho večera létal jak anděl.
- j) Jak se naše malá pětiletá Dora tolik chtěla před tímto večerem zalíbit Tondovi Hořavovi, že odkráčela svižně do svého pokojíku a zcela samostatně se ostříhala dohola.
- k) Jak jste za mnou přijeli na návštěvu do Náměště nad Oslavou, kde jsem ještě bydlela u rodičů, a pod třešní seděla moje babička a listovala ve starých svázaných časopisech Pestrý týden (a Mírek Huptych, básník, si dodnes myslí, že to byla Bible kralická).
- l) Jak jsme spolu byli právě 17. listopadu poblíž Blanska na nějakém setkání s mladými autory a po zprávách z Národní se přiblížil nějaký místní pán a řekl: „Jen klid, jenom klid.“ A chtěl, ať žádný dopis nikam neposíláme.
- m) A jak mu Saša řekla: „Chodil jste volit? Tak buďte teďka zticha, jo?“
- n) Jak jsme se pak v té Náměšti kdysi toulali po lese a seděli chvíli jen tak opření zády o sebe i stromy a asi tam proletěl anděl, protože jsme mlčeli.
- o) Jak jsme se hádali a hádali a hádali. A přeli. O všechno. A furt. A taky plánovali. A doufali. A zoufali. A chechtali se (někdy tak moc, že pod někým praskla postel).

A to by bylo všechno, protože všechno to někde pořád je, i když o tom mlčíme.

Jiřina Salaquardová v roce 1987, v době, kdy pracovala pro Českou televizi

Jiřina Salaquardová (1955), dívčím jménem Kalabisová. Vystudovala na FF UJEP češtinu a hudební vědu v Brně (PhDr. 1982). Pracovala jako dramaturgyně v brněnské redakci Čs. televize, ekologická poradkyně a nakladatelská redaktorka. Nyní působí na Fakultě sociálních studií MU, kde vede semináře tvůrčího psaní a ediční praxe, a externě spolupracuje s několika menšími nakladatelstvími. Básnické sbírky: Já, Kryštof Kolumbus (1985); Snídaně na Titaniku (1987). Pro děti: Pohádky ze stříbrných hor (1996); Letěl motýl z buku (2005).

PŘED MNOHA LETY

Josef Souchop

Před mnoha lety jsem poprvé vstoupil do bytu Mirka Huptycha a pochopil jsem, že vcházím do přfbýtku básnického guru i výtvarného alchymisty, který bude můj život vždy nějak příjemně ozvláštňovat. Měli jsme tehdy odjet na setkání mladých autorů do Františkových Lázní, ale Mírek nemohl, a tak mne poslal na nádraží, abych cestoval společně s Alexandrou Berkovou. Jenže já ji neznal. Mírek zasvěcencky zamrkal a pravil: „Neboj, tu určitě poznáš.“ Procházel jsem přeplněným vlakem, až jsem se zastavil u jednoho prázdného kupé, z něhož se linul silný tabákový dým. Uvnitř seděla mladá dáma, na hlavě měla pánský klobouk a bafala z dýmky. Právě vyprovázela ze dveří rozhořčeného muže, který zjevně nebyl tabakista. Představil jsem se a zeptal se té dýmající ženy, jestli je Saša, a ona odvětila: „Chceš desítku?“ Načež mi lahev frajersky otevřela pomocí vysouvacího okna. Vlak ujížděl realistickou krajinou a my vedli rozhovor vskutku nadrealistický. Ale tímhle kouzelný básnický svět nekončil. V lázních jsem poznal další úchvatnou dámu, místní talentovanou básnířku Alenu. Čekali jsme v hotelové chodbě, až budeme moci na toalety, a ona nervózně přešlapovala a pak se mě v zoufalství zeptala: „Nemohla bych se vám vyčurat na záda?“ To bylo úžasně básnické. Tehdy jsem si řekl, že s těmihle lidmi se budu kamarádit. Ale potom jsem přestal básnit, neboť jsem se musel věnovat práci dramaturga a scenáristy v České televizi. Pochopitelně, básnické kamarády jsem přestal vídat.

Na posledním setkání na Dobříši jsem únavou usnul v obrovské, starodávné, umělecky vyřezávané posteli. L. Němec a J. Kejha vodili nejmladší z mladých autorů a napovídali těm důvěřivcům, že v tom loži chrápe potomek Kutuzova, a že je to tedy dědičná „kutuzovská postel“. Brzy k ránu musel Pepík Kejha odcestovat do Plzně a na rozloučenou mi uvázal kolem krku šáteček, jaký nosívali svěťští lidé od kolotočů. Dělal jsem, že spím, ale dobře jsem slyšel, jak Pida recituje Sbohem a šáteček. (Šáteček si půjčila a nevrátila jedna ženská, Pidu jsem od té doby neviděl.)

Mírka jsem potkal naposledy před několika lety v Brně, kde měl mít přednášku a dílnu pro kolážisty, a já jej měl na to místo přednášky zavést. Jenže jsme nějak bloudili a nemohli ten dům najít. Nakonec jsme si sedli do parku na lavičku a vzpomínali na dávná básnická léta. Když jsme vyšli z parku, přímo před námi byla ulice a budova,

v níž měl mít Mírek dílnu o kolážích. Nežli odešel do přednáškového sálu, na rozloučenou guruovsky zamrkal a řekl: „Vidíš, všechno se najde samo.“

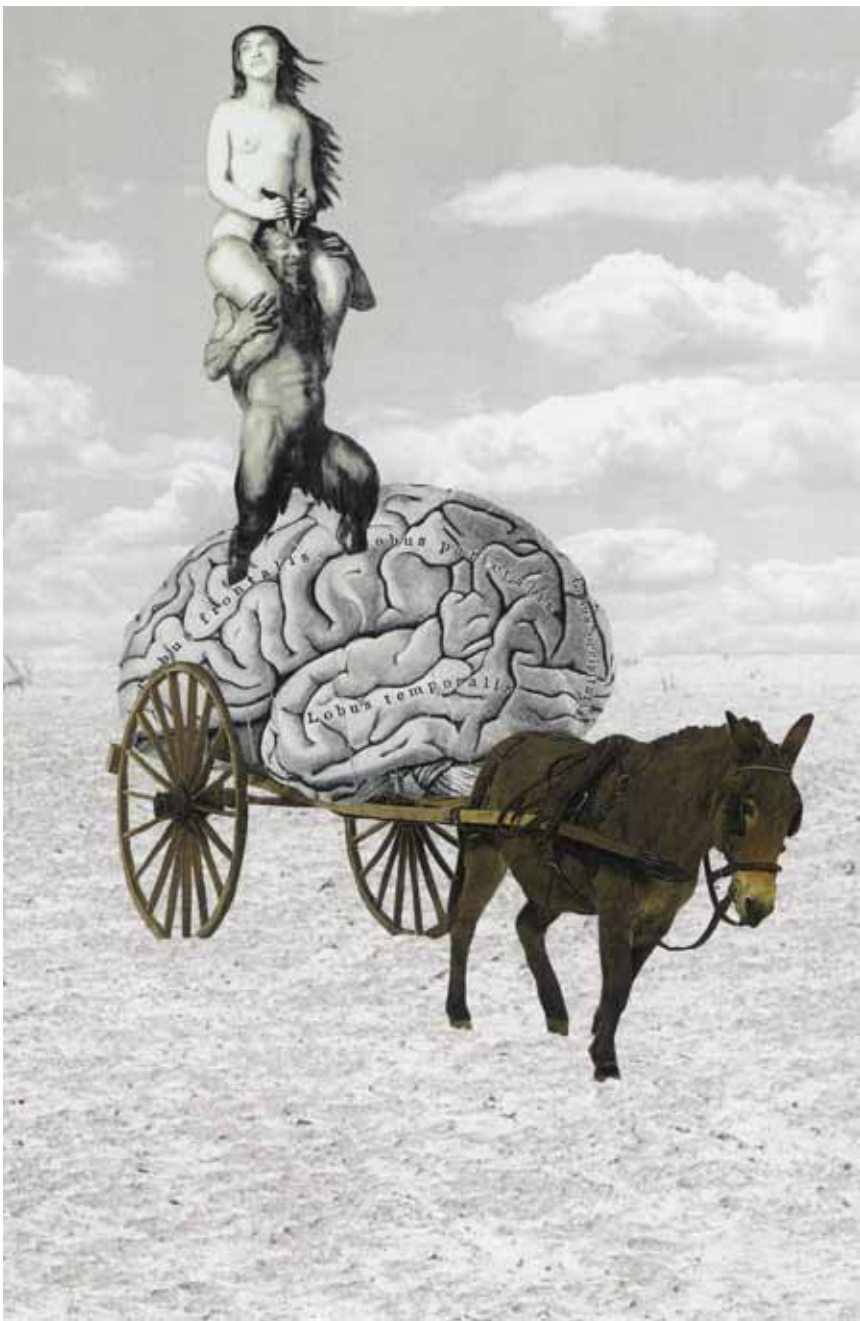
Ale tehdy na té lavičce jsme s Mirkem vzpomínali na básnické mládí a kamarády z těch dávných let. Já pak zvláště na pozhnané semináře, které se pořádaly u příležitosti vyhlašování cen Literární soutěže Františka Halase a které se většinou odehrávaly v Rudce nedaleko Kunštátu, v němž bydlel předseda poroty básník Ludvík Kundera. Po diskusích a besedách bylo nejoblíbenějším literárním počinem vyprovázení L. Kundery coby básnického velmože z Rudky do Kunštátu, neboť vedle Mistrova domu v Kunštátu byla hospoda, v níž se načaté debaty a vyprávění dokončovaly. Býval to úchvatný pohled na rotu básníků i prozaiků obojího pohlaví, kráčející po silnici krásnou přírodou. Uvnitř družiny šly interesantní dámy v čele s J. Salaquardovou, M. Pánkovou a A. Berkovou, kolem nich se pohybovali a před poryvy větru je chránili zbojnící ducha – jako třeba L. Němec, J. Veis, M. Huptych, J. P. Kříž, Z. Lebl, J. Kejha, P. Verner, L. Brožek a mnozí další. Někteří z básníků, kteří šli původně do Kunštátu na odjezdový autobus, po návštěvě hospody na svůj původní záměr zapomněli a opět se vrátili do hotelu v Rudce, kde byla také hospoda. Stávalo se, že někteří odjížděli několikrát, dokud nezavřeli hostince na obou koncích etapové trasy. Bylo to nádherné, neboť jsme v chůzi, vleže i vsedě vášnivě diskutovali o světě poezie, do něhož mají přístup jen někteří vyvolení ze světa lidí. A my jsme se při své drzosti mládí za ty vyvolené samozřejmě považovali.

Náhoda tomu chtěla, že poslední literární dílna a setkání mladých autorů v Rudce u Kunštátu bylo naplánováno na 17. listopad 1989. Z rádia jsme zaslechli nejasnou zprávu o studentské demonstraci a následných událostech v Praze. Dlouho do noci jsme si povídali, poslouchali zprávy a ráno jsme věděli, že doba se zlomila a nastává čas zkoušek. Básnická družina byla rozpuštěna, každý nyní bude básnit na svém a za své. Bylo 18. listopadu 1989.

Josef Souchop v roce 1987, v době, kdy pracoval pro Českou televizi

Josef Souchop (1944), novinář, básník, spisovatel, scenárista, naposledy dramaturg České televize, vedoucí dramaturg seriálového projektu Četnické humoresky (filmy Rok ďábla; Dvojrole; Podzimní návrat). 1996 Cena křepelk za dokumenty o vězněných básnících. Vydal knihy Poslední láska; Hluboko nahoře; Laskavý nezám; Noc se žiletkou; Hodiny výchovy aneb Pošli ještě slova; Kočka v kukuřici. Spoluzakladatel divadla Husa na provázku.

MALÁ ÚVAHA O DARECH, KTERÉ RÁMUJÍ, A RÁMECH, KTERÉ UKOTVUJÍ NAŠE ŽIVOTY

Jiří Pavelka

V této své úvaze vycházím ze tří postulátů. Ten první se zakládá na teorii francouzského sociologa Marcela Mausse vyslovené v *Eseji o daru* (1924). Podle jeho mínění slavnostní dary představují prastarý rituál a svěbytnou formu komunikace, vyskytující se ve všech známých kulturách. S jejich pomocí se vytvářejí společenské vztahy a závazky, které drží společnost pohromadě. Proto základní povinností členů jednotlivých komunit je nejen zúčastnit se výměny darů, ale současně přijímat a oplácet dary. Další postuláty této úvahy jsou zakotveny v mých vlastních časosběrných field studies. Podle prvního z nich interpretace je dar, podle dalšího z nich dar je třeba zarámovat. Čili rád bych profesoru Štefanu Gerovi dal k jeho zakulacenému jubileu interpretaci jedné koláže, která mi byla darována, a to v naději, že ji přijme jako dar.

V roce 2009 jsem od svého přítele, výtvarníka Miroslava Huptycha, dostal nezarámovanou klasickou koláž. Zvolil jsem si pro ni název *Mozek*, neboť tento orgán v prostoru koláže zaujal centrální místo. V této koláži se odehrává příběh, v němž vedle mozku vystupuje také osel, dvojkolový vozík, satyr a mladá žena. Koláž jsem dostal k životnímu jubileu, obdobně jako Gero, k sedmdesátinám, jenže s desetiletým časovým předstihem. Tak to alespoň stojí ve věnování napsaném pod obrazem. Dnes je tato koláž pověšena, ovšemže zarámovaná, v mé pracovně na Fakultě sociálních studií v Brně a doufám, že i já se toho jubilea dožiju. Ale vraťme se ke slíbené úvaze! Na jejím počátku stojí výzkumná otázka: Co tato darovaná koláž sděluje o svém tvůrci-dárci Miroslavu Huptychovi a co její interpretace o obdarované osobě Štefanu Gerovi? Co říká o svém interpretovi, to ponechme povolanějším osobám, psychoanalytikům. Na položené otázky se

pokusím odpovědět oklikou. Ta představuje jedinou snesitelnou komunikační strategii všude tam, kde na scénu vstoupí jako Aristotelův první hybatel žena.

Nejdříve pár slov o tom, jakým způsobem zarámoval své poselství její autor Miroslav Huptych a jakými cestami se toto poselství ubíralo k našemu oslavenci. Koláž vznikla jako ilustrace ke knize Gustáva Murína a Petra Weisse *Abeceda fyzické lásky* (2004), která je věnována sexuální deviacím přírodního druhu *Homo sapiens sapiens*. Zde je také reprodukována, konkrétně byla začleněna do oddílu nazvaného *Ženská viagra*. Poté byl originál koláže darován Pavelkovi a následně jeho interpretace byla formou interpersonální komunikace, ponořené do komunikace firemní – katedrové, transportována k Štefanu Gerovi. Co v daném deviačním rámu Huptychova koláž znamená? Méně oblečená dívka ztělesňuje starozákonní Evu symbolizující současné ženské pokolení. Punčochy, do nichž se zahalila, jsou jakýmsi civilizačním fikovým listem zakrývajícím a poodhalujícím podstatu. Hruď má však směle odkrytou celou, neboť se zbavila šatů – těch falokratických okovů, obdobně jako *Delacroixova Svoboda, která vede lid na barikády* (1830).

Satyr naopak v daném rámu označuje mužské podvědomí – Freudovo *Id* ovládané chtíčem, které jako květina vyrůstá z pařeniště zvaného lobus frontalis a lobus temporalis čili z šedé hmoty mozkové na kolečkách. Muž se sice navenek holedbá mozkovými laloky a rozum demonstrativně používá jako argument, ale fakticky jej neřídí. Jeho mozek je na oslí pohon. Jinak řečeno: tažným zařízením mužského pokolení je jeho vrozená oslovitost. Naštěstí existuje žena, která je s to základní mužské atributy ovládnout, jak je to ostatně mimeticky názorně zachyceno na koláži, přes několik převodních pák. Žena umí řídit mužův chtíč, jeho rozum i jeho hloupost.

Žena se v daném rámu ocitá na ramenou chlípného satyra čili na vrcholu darwinovské evoluční pyramidy. Její život M. Huptych zachytil jako závodní rally horských kol. Ruce ženy něžně, ale pevně svírají satyrovy kozlí rohy, aby mužskému chtíči udělily smysl i směr. Hupty-

cha mozek a jeho oslí směřování nezajímají, protože vypráví příběh sebevědomé dominy, která ovládá univerzum a na kterou její jízda působí adrenalinově jako viagra.

Pro Štefana Gera mám jiný rám a jinou interpretaci. Vše platí jako v případě Huptychova feministického manifestu, jenže na vrcholu pyramidy všehomíra není domina, ale krása, Mukařovského estetická hodnota a funkce! Ta pak emanuje do nižších pater univerza. Krása neřídí ani neovládá univerzum, ale harmonizuje jeho složky! Zkrátka působí blahodárně. Tato skutečnost je patrně pravým důvodem toho, že Štefan Gero se stále spokojeně a zasněně usmívá. On totiž ví, moc dobře ví, jaké tělo má krása, estetická hodnota a funkce. Tuším, že je obdobně rozvinuté jako to, které se uhnězdilo na ramenou satyra. Není rovněž nejmenší důvod pochybovat o tom, že v obličejí mladé ženy symbolizující harmonizující síly univerza se zrcadlí spokojený, zasněný profesorský úsměv. Krása se tímto způsobem usmívá proto, že ve směru, kterým upírá své pohledy, vidí Gera. Interpretace jsou rámy, které drží mediální texty pohromadě. Mohou být darovány. Dary jsou komunikáty, a tudíž stopy, které se ztrácejí a zůstávají za námi. Ty stopy umíme anebo neumíme číst v závislosti na věděni, kterým disponujeme. A náš jubilant Štefan Gero číst umí a také toho věděni má požehnaně. Proto také může a umí obdarovávat! A nejen věděním zarámovaným do úsměvů. V jeho podání fungují úsměvy jako ostrůvky pozitivní deviace, jako velvyslanci naděje, která našemu světu zůstala, a proto mají léčivé účinky. Za to všechno díky!

prof. PhDr. Jiří Pavelka, CSc. (1949), vysokoškolský učitel, působí na FSS MU v Brně na Katedře mediálních studií a žurnalistiky. Je autorem mj. knižních publikací *Anatomie metafory* (1982); *Hledání místa v dějinách* (1983); *Slovník epoch, směrů, skupin a manifestů* (1993, spolu s I. Pospíšilem); *O růži, Tibeťanech a postmodernismu* (1997); *Předpoklady literárního dorozumívání* (1998) a *Kultura, média a literatura* (2004).

MILOVNÍCI KNÍŽEK

koláže a fotomontáže

Katalog k výstavě Milovníci knížek v galerii Biskupský dvůr,
Moravské zemské muzeum v Brně,
24. 10. 2012 až 17. 3. 2013

© Miroslav Huptych, 2012

Vydavatel: Moravské zemské muzeum, Zelný trh 6, 659 37 Brno

Grafické zpracování: SELA DTP Studio

Tisk: Tiskárna Helbich, a. s., Valchařská 36, 614 00 Brno

ISBN 978-80-7028-393-6

Moravské zemské muzeum (MZM) patří k nejvýznamnějším paměťovým organizacím ve střední Evropě. V souvislostech českého státu je MZM druhým největším a druhým nejstarším muzeem. U zrodu zemské moravské muzejní instituce stáli vzdělanci, osvícenci a donátoři hrabě Josef Karel Dietrichštejn, Christian Karel André, starohrabě František Hugo Salm-Reifferscheidt a hrabě Antonín Bedřich Mitrovský. Výsledkem jejich úsilí bylo formální založení muzea učiněné císařem Františkem I. dne 29. července 1817.

Ve svých sbírkách MZM uchovává přes 6 milionů artefaktů, které představují cenný materiál, o který se stará pět přírodovědných a deset společenskovedních ústavů a oddělení. Od roku 1958 k nim patří i Oddělení dějin literatury, které ve svém fondu spravuje mj. dokumenty F. M. Klácela, J. Merhauta, A. Nováka, O. Březiny, M. Martena, F. Halase, J. Mahena, J. Zahradníčka, L. Kundery, O. Mikuláška, J. Skácela a nejnověji i J. Trefulky, J. Gruši, O. Filipa a P. Kohouta. Toto oddělení připravilo i výstavu *Milovníci knížek*, iniciovanou životním jubileem básníka a kolážisty Miroslava Hupytycha, který po desetiletí patří k další generaci oněch „krásných bláznů - pokušitelů slova“...

Zdeněk Drahoš

